

Motion till riksdagen 2023/24:2715

av Mikael Larsson m.fl. (C)

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabellen i motionen.

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Att Sverige är ett land som bygger säkerhet med andra har varit grunden för svensk säkerhets- och försvarspolitik sedan alliansregeringens dagar. Men det är först nu, genom det kommande svenska Natomedlemskapet, som riktig kraft sätts bakom orden. Fullföljandet av den svenska Natoansökan är jämte ett fortsatt kraftfullt EU-svar på Rysslands krig, de viktigaste säkerhetspolitiska frågorna innevarande mandatperiod. Centerpartiet har under lång tid påtalat vikten av att Sverige går med i Nato och fick under 2020 också stöd för vår politik i riksdagen, då det beslutades att Sverige bör uttala en Natooption i sin säkerhetspolitiska linje. Detta visade sig vara viktigt när läget blev skarpt i samband med Rysslands anfall av Ukraina, samt då de hotade oss och flera andra europeiska länder i februari 2022. Centerpartiet kommer fortsatt att vara en konstruktiv samarbetsröst när det rör svenskt Natomedlemskap.

På samma sätt kommer Centerpartiet också framgent vara en konstruktiv röst när det gäller att öka försvarsanslagen till minst 2 procent av BNP, för att höja svensk försvarsförmåga och krigsdugligheten i krigsförbanden och samtidigt nå upp till Natos målsättningar i enlighet med vad som överenskoms i Vilnius 2023. Inget Natoland ska kunna anklaga Sverige för att inte ta vår del av ansvaret för vår egen och Natos säkerhet. För Centerpartiets del följer det en sedan många år inslagen väg, där vi först som en del av försvarsgruppen (2015–2018), bestående av regeringen, Centerpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna (del av perioden), och sedan som samarbetsparti till regeringen tillsammans med Liberalerna mellan 2019 och 2021, haft en avgörande roll för att säkerställa ekonomiska förstärkningar till försvaret. Vi deltog också i överläggningarna

med Förvarsberedningen i mars 2022 där det bestämdes att ytterligare höja budgetramen som en direkt konsekvens av Rysslands anfallskrig i Ukraina. Därtill är det viktigt för Centerpartiet att beslut om att skicka militärt stöd till Ukraina alltid ska åtföljas av beslut om finansiering av ersättnings- och återanskaffning till berörda myndigheter i Sverige. Försvarets förmågehöjning är nödvändig och viktig och ska inte urholkas av beslut att också stödja Ukraina. Centerpartiet vill därför att återanskaffning av materiel till Ukraina ska ligga utanför den nationella försvarsbudgetens ramar. Försvarmaktens förmågeutveckling måste kunna gå hand i hand med att Sverige fortsatt har ett extensivt militärt stöd till Ukraina. Nu behöver de beslut som fattats genomföras kommande år och regeringen behöver säkerställa att dess styrning leder mot fattade beslut.

I takt med att förvarsekonomin växer ser vi också ökade möjligheter att villkor och incitamentsstrukturer utvecklas och blir så pass bra att personalen väljer att stanna kvar, eller komma tillbaka. Personalen är Försvarmaktens viktigaste resurs i utvecklingen av försvarsförmågan.

Natomedlemskapet kommer att innebära en omställning för svenskt försvaret, som kommer att vara pågående över tid. I ett kortsiktigt perspektiv är det fortsatt viktigt att helheten i Totalförvarspropositionen 2021–2025 genomförs, även om både pandemin och Rysslands krig i Ukraina har orsakat viss försening i den ursprungliga planen för krigsorganisationens utveckling. Försvarmakten påverkas, som många andra, av de prisökningar vi ser i samhället i stort och det finns en risk för att det också påverkar utvecklingen av försvarsförmågan i stort då krigsorganisationen inte kan växa och utvecklas som planerat. Andra utmaningar är att nödvändig tillväxt måste ske samtidigt som beredskapen har ökat på grund av Rysslands krig i Ukraina, och samtidigt som Sverige kommer behöva bemanna upp olika Natostaber framgent.

Centerpartiet vill att det förra förvarsbeslutet genomförs i så stor utsträckning som möjligt, så snart möjligt är. Vi menar att inriktningen i grunden är bra och att de nödvändiga materielinvesteringar som då definierades men inte finansierades fortsatt är mycket relevanta för förmågeutvecklingen. Grunden är därför att dessa ska genomföras. Därtill vill Centerpartiet höja förbandsanslaget ytterligare för att säkerställa tillgången på personlig utrustning ute på förbanden.

Centerpartiet kommer fortsatt vara en konstruktiv röst i Förvarsberedningen och fortsätta våra höga ambitioner för att höja förmågan i totalförsvarets båda delar. Natos samlade behov kommer också behöva vara styrande i stor mån i både Förvarsberedningens inriktande arbete och regeringens styrning. För Centerpartiets del ser vi att Östersjökusten och hela Östersjön kommer bli än mer strategiskt viktigt och att Sverige kommer få en viktig roll i försvaret av densamma, tillsammans med övriga Östersjöstater. På samma sätt ser vi att områdena kring Arktis och Barents hav också kommer vara strategiskt viktiga för Sverige att bidra i försvaret av. Här blir inte minst vinterförmågan viktig att fortsätta utveckla. Skyddet av viktiga färdleder, inte minst kopplat till varuflöden till och från Göteborgs hamn kommer att behöva stärkas. Den nordiska och nordisk-baltiska dimensionen och samarbete kommer fördjupas allt mer och svenskt försvaret integreras i en större Natohelhet. Det binder ihop vår region i en tydlig större regional kontext samtidigt som det stärker den transatlantiska länken. Över tid behöver också cybersäkerheten stärkas ytterligare inom Försvarmakten och resten av samhället, på bredden och spetsen. Vi stödjer också den inriktning som regeringen gör vad gäller FRA stärkt stöd till Polismyndighetens arbete med att bekämpa grov gränsöverskridande brottslighet.

Krisberedskap och utvecklingen av det civila försvaret

Rysslands krig i Ukraina och de hybridattacker vi dagligen ser innebär stora utmaningar också för svensk fredstida krisberedskap och det har visat på vikten att snabbt vidta ytterligare åtgärder för att bygga upp ett modernt civilt försvar med åtgärder som gör skillnad på både kort och lång sikt. Vi är positiva till den nya strukturen för civilt försvar som började gälla den 1 oktober 2022 men ser att ytterligare åtgärder kommer behövas, inte minst vad gäller kommuner och regioners roll och förutsättningar i helheten samt MSB:s roll. Till detta hör också arbetet för att säkerställa tillgången till skyddsrum.

Centerpartiet förhandlade inom ramen för vårt samarbete med den socialdemokratiskt ledda regeringen förra mandatperioden fram inriktningen för totalförsvaret som en del av försvarsbeslutet 2020. Vi stod också bakom de ekonomiska förstärkningar som gjordes men ser nu att de, givet den aktuella utvecklingen med Rysslands krig i Ukraina, att ytterligare ekonomiska förstärkningar behövs under mandatperioden. Vi ser tydliga behov av att stärka cybersäkerheten, av investeringar för att skydda samhällsviktig infrastruktur lokalt, regionalt och nationellt, vi ser behov av att säkerställa kompetens- och personalförsörjningen både i kris och under höjd beredskap. Vi ser ett behov av att fortsätta utveckla befolkningsskyddet och räddningstjänsten förutsättningar att verka under höjd beredskap. Vi ser ett behov av att bygga motståndskraft i grunden och av att dra nytta av de gröna näringarna för att stärka förnödenhetsförsörjningen, bygga motståndskraft och minska beroendet av utländsk olja och gas. Vi ser ett behov av fortsatt samarbete med näringslivet både på nationell och regional nivå, på lika villkor och med ömsesidig insikt om beroenden och mervärden.

Centerpartiet kommer fortsätta att driva på för att nödvändiga förändringar kommer på plats och att de beslut som redan fattats av riksdagen får genomslag och blir verklighet och att än mer görs. När ökade krav ställs på kommuner och regioner behöver finansieringsprincipen fortsatt få genomslag. Kommuners och regioners beredskap och skydd för samhällsviktig verksamhet utgör grunden för motståndskraften i vårt lands civila försvar.

Stärk energisektorns motståndskraft

I det pågående kriget i Ukraina har Ryssland vid upprepade tillfällen genomfört såväl cyberattacker som fysiska attacker mot energisektorn. Även energisektorn i EU och Sverige har attackerats digitalt under senaste året. Att energisektorn används strategiskt som pjäs i säkerhetspolitikens spel har varit tydligt de senaste åren. Ett exempel på detta är när Ryssland har använt minskade gasleveranser som medel för att nå strategiska mål. Inom energisektorn finns det därför en stor och befogad oro för hotbilden mot energinfrastrukturen i Sverige och avsaknaden av förmågor att stå emot dessa. Störningar i energisektorn i Sverige kan dessutom ge kaskadeffekter i Europa, då Sverige är en avgörande leverantör till kontinenten. Därför är Sveriges energisektor i ett särskilt utsatt läge. Diskrepansen mellan hotbild och förmågor är stor. Ett stort problem är avsaknad av information och samarbete mellan energiföretagen och myndigheterna, något som påverkar förmågan negativt.

Energimyndigheten och MSB måste gemensamt bidra till att stärka motståndskraften i energisektorn genom att förenkla informationsdelning mellan operatörer samt mellan operatörer och myndigheter. Samtidigt måste tillsynsverksamheten skärpas för att säkra

kontinuitet vid attacker och sårbarheter behöver kartläggas. Dessutom måste myndigheterna säkra att aktörerna i sektorn gemensamt övar på händelser med bortfall av it. På så sätt kan motståndskraften i svensk energisektor stärkas rejält, och diskrepansen mellan hotbild och förmåga minska.

1.1.4 Starkare kommunal beredskap

Alla olyckor, översvämningar, skolskjutningar, terrorattacker, pandemier eller vilken fredstida kris vi nu än menar kommer alltid ske i en kommun. Kommunerna kommer också vara den aktör som måste hantera konsekvenserna av ett väpnat angrepp för sina invånare inte minst vad gäller befolkningsskyddet inkl. tillgängliga och ändamålsenliga skyddsrum. Kort och gott – kommunerna har en nyckelroll i både den fredstida krisberedskapen och i totalförsvaret. Sveriges kommuner måste därför också ha en beredskap för flera olika hot samtidigt. Men kommunerna måste få bättre förutsättningar för det, mer pengar men också bättre stöd och minskad byråkrati. Kommunernas beredskapsarbete var underfinansierat i förra försvarspropositionen och därför har Centerpartiet i våra budgetförslag därefter vid flera tillfällen aviserat mer pengar till kommunernas beredskapsarbete så de kan anställa fler med beredskapskompetens, genomföra fler övningar och utbildningar med tjänstemän, politiker och andra aktörer. Vi bedömer att det tillskott som regeringen gör inte är tillräckligt. Den kommunala beredskapen behöver stärkas ytterligare.

Centerpartiets överväganden

Anslagsförslag 2024 för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	60 649 599	100 000
1:2	Försvarsmaktens insatser internationellt	1 742 019	±0
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	48 627 000	±0
1:4	Forskning och teknikutveckling	1 074 905	±0
1:5	Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	13 926	±0
1:6	Totalförsvarets plikt- och prövningsverk	374 388	±0
1:7	Officersutbildning m.m.	304 627	±0
1:8	Försvarets radioanstalt	2 258 397	–100 000
1:9	Totalförsvarets forskningsinstitut	379 158	±0
1:10	Nämnder m.m.	7 786	±0
1:11	Försvarets materielverk	3 584 324	±0
1:12	Försvarsunderrättelsedomstolen	11 307	±0
1:13	Myndigheten för totalförsvarsanalys	67 834	±0
2:1	Kustbevakningen	1 800 217	±0
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	506 850	±0
2:3	Ersättning för räddningstjänst m.m.	27 580	±0

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
2:4 Krisberedskap	1 734 608	100 000
2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	426 671	±0
2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 714 914	25 000
2:7 Statens haverikommission	51 378	±0
2:8 Myndigheten för psykologiskt försvar	148 703	±0
2:9 Rakel Generation 2	35 799	±0
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	517 699	±0
Summa	126 059 689	125 000

Centerpartiet föreslår ytterligare medel för civilt försvar genom förstärkning på anslag 2:4 Krisberedskap genom att ytterligare stärka satsningen på skyddsrum och skydd av civilbefolkningen med 50 miljoner kronor 2024 och därefter 100 miljoner årligen, samt genom att förstärka kommuners och regioners arbete med krisberedskap med ytterligare 50 miljoner under 2024, 2025 och 2026.

För att kunna prioritera ytterligare resurser till förbandsverksamhet (1:1) minskas generella medel till FRA (1:8) som tillfördes under föregående budget. De satsningar som görs på verksamhet inom FRA:s verksamhetsområden i budgetpropositionen för 2024 instämmer Centerpartiet däremot med.

Mikael Larsson (C)

Niels Paarup-Petersen (C)

Kerstin Lundgren (C)